

АНТИЧНА КЕРАМІКА другої половини VII ст. до н. е. З РОЗКОПОК НА БІЛЬСЬКОМУ ГОРОДИЩІ

Більське городище в скіфській час було значним економічним центром лісостепової Скіфії. На особливу увагу заслуговують знахідки, що свідчать про розвинуті відносини місцевого населення з різними областями варварського та античного світу. Важливу роль в цих відношеннях відігравала торгівля з грецькими полісами. В культурному шарі майже усіх етапів існування городища знайдені чисельні уламки античного посуду. Найбільш ранні екземпляри знайдені при розкопках зольника № 5 на Західному укріпленні. На Східному — предмети античного імпорту, що впевнено можна датувати раніш середини VI ст. до н. е., невідомі.

Виявлений під час розкопок грецький посуд третьої чверті VII ст. до н. е. викопано у пізньогеометричному або східному стилі, що починає формуватись в Іонії та Родосі у другої чверті VII ст. до н. е. Час появи цієї кераміки у Лісостепу дослідниками визначається порізному. Іноді не виключається і доколонизаційний характер раннього античного імпорту, що веде до більш раннього часу до датування пам'яток, в яких подібні предмети були знайдені. У Лісостепу Східної Європи найбільш рання антична кераміка знайдена у Нижньому Побужжі та на Правобережжі Дніпра. На території Лівобережжя поодинокі уламки у середині минулого століття були виявлені на поселенні Пожарна Балка та на Більському городищі в басейні Ворскли та Псла.

Серед найбільш ранніх типів античного посуду на Більському городищі є так звані «кіліки з птахами». Усі екземпляри цього періоду знайдені при розкопках зольника № 5.

Уламки аналогічного кіліка були знайдені на жертовнику в землянці Трахтемирівського городища.

Н. А. Онайко датувала кілік VII—першою половиною VI ст. до н. е., Л. В. Копейкіна віднесла його до третьої чверті VII ст. до н. е. Вірогідно в цих хронологічних рамках датуються екземпляри з Більська. Однак деякі особливості цього посуду дозволяють датувати його від 650 до 615 рр. до н. е. «Кіліки з птахами» відомі і на Таганрогському поселенні, де вони датуються не пізніше кінця VII ст. до н. е.

До іншого типу посуду належать ойшохойї, виконані в стилі Middle Wild Goat. Найбільш ранні уламки відносяться до Middle Wild Goat—I. В Лісостеповій Скіфії аналогічні фрагменти відомі тільки на Немирівському городищі, де вони датуються в межах від 640 р. до н. е.—початку VI ст. до н. е. Також подібне зображення є на екземплярі з кургану Темир-Гора (640 р. до н. е.). Уламки з Більського городища, скоріш за все, також можливо датувати 640–630 рр. до н. е.

Тарна кераміка третьої чверті VII ст. до н. е. на Більському городищі знайдена у невеликій кількості. Вона репрезентована трьома центрами: м. Клазомен, о. Лісбос та о. Хіос. У шарах, що відносяться до раннього горизонту городища, знайдено велику кількість амфор типа Коломак, які останнім часом деякі вчені відносять до виробництва м. Клазомен.

До іншого типу відносяться амфори зі світлою облицівкою, які відносяться до виробництва о. Хіос. Серед тарної кераміки раннього періоду на городищі виділяються лесбосські амфори. В шарах, що датуються не пізніше кінця VII ст. до н. е., знайдені тільки сіроглиняні амфори.

Таким чином, вперше антична кераміка на Більському городищі з'являється у третій чверті VII ст. до н. е.

Столовий посуд цього періоду представлений «кіліками з птахами» та ойнохойями, прикрашеними в стилі Middle Wild Goat-I. Тарний посуд репрезентований імпортом з Клазомена, Хіоса та Лесбоса. У кількісному відношенні у цей час перважають амфори з Клазомену типу Коломак. Лесбоські амфори з Більська представлені тільки сірогліняними екземплярами. Мають місце поодинокі фрагменти амфор Хіоського виробництва.

Крім Західного Більського городища, античний імпорт другої половини VII ст. до н. е. у східноєвропейському Лісостепу відомий лише на декількох

пам'ятниках, серед яких курган у пос. Коломак (басейн Ворскли), Немирівське городище (басейн П. Буг) та Трахтемирівське городище (басейн Дніпра). Постачання античної кераміки у ці регіони можна пов'язувати тільки з декількома грецькими поселеннями Північного Причорномор'я, на яких розкопками виявлений матеріал VII ст. до н. е. Це Істрія, Березань, що знаходяться в західній частині Причорномор'я та Таганрогське поселення, розташоване на Дону. Антична кераміка на Більське городище могла поступати з Істрії або Березані.